

éri. Mégis, hogy a megtudott tisztátalan kapcsolat ellenére „mindenben” engedelmeskedni a férjének helyes volna, abban erősen kételkedünk. Nem osztjuk nézetét az írónak abban sem, — amire Irén példája tanít —, hogy nem kell tenni semmit egy illegális viszony megszüntetésére, legyen elég a megcsalt asszonynak a megállapítás: „én a felesége vagyok, ő csak a szeretője!” A ma asszonya nem gondolkodhat így, nem nézheti ölbetett kezekkel családi élete bemocskolását. S itt megmutatni a helyes utat, az író feladata!

„...ötven éves vagyok, rámnőnek a skatulyák...” panaszkodik a geofizikus. „Mindazt, amit tartalomnak hittem, forma volt...” — Végső fokon talán ez a regény magva: erre ráébreszteni a főhőst. Ehhez kellett Anna romlottsága, a barátja értetlensége, a fia szemrehányásai, a feleség türelme.

De íme a professzor (vagy az író?) elmentmondásba keveredik, mert ilyen kijelentést is tesz: „...Éreztem magam mellett Irént és jött velem a szabály, a kötelesség, a törvény, a felelősség...” És később ugyanezzel az Irénnel maga mellett ezt a fogadalmat teszi: „...Végre

én akarok lenni. Én és az, aki valóban vagyok: egy és ugyanaz az ember... Persze ez a legnehezebb, de csak ezt érdemes megpróbálni...” Mi azonban nem sokat bízunk ennek a valóban egyedül érdekes programnak a megvalósításához, egyforma körülmények között, minden súlyosabb megrázkódtatás nélkül, körülváltva a megszokott testi és lelki kényelemmel, amivel a felesége veszi körül...

Nem, nem hiszünk a változásban, a főhős alapvetően más magatartásában, abban, hogy a formát a jövőben tartalommal tudja majd megtölteni. Annál is inkább kételkedünk, mert a regény keretén belül halvány utalás sem történik az új életmódra, amely pozitív irányba terelhetné a professzor egyéniségének további fejlődését.

Mindezek leszögezése után véleményünk szerint Thurzó Gábor, aki többek között az „Amen, amen” írója is, tehetségéhez és írói hírnevéhez méltatlan művet alkotott „A szegény” című kisregényében. A gördülékeny stílus és az „olvasmányos” fogalmazás sem menti meg a könyvet az értéktelenségtől.

BIHARI KLÁRA:

HOLNAP

Bihari Klára regénye, a „Holnap” azoknak okoz örömet, akik hosszú időre szeretnek belefeledkezni egy-egy könyv olvasásába, heteken át beleélni magukat a főhős érzéseibe, gondolataiba, aggódni sorsa jobbrafordulásáért. A közel hat és félszáz oldalas mű a Szépirodalmi Kiadó gondozásában jelent meg, középpontjában Szatmári Annával, akinek élete történetét az író a gyermekorral kezdi. A könyv inkább a nőknek, azok közül is a húsz éven aluli korosztálynak való, de tanulságos olvasmány lehet a szülők számára is, rádöbbenheti őket, hová vezet a gyermek tökéletes magára hagyása.

„A gyermek egyedülléte a családban!” — Sokat foglalkoznak ma ezzel a kérdéssel pedagógusaink a szülői értekezleteken, az újságokban, a rádióban, mindenütt. A kis Anna iskolapéldája ennek a magára hagyottságnak! Nem törődik vele sem izákos apja, sem a nélkülözéstől, férje

durvaságától agyongyötört anyja, akit kielégítetlen asszonyisága hajszolja bele, hogy állandóan önmagával foglalkozzék.

Anna így idegenként nő fel szülei és részegségben fogant eszelős nővérkéje között. A gyermek Anna életében Irmus korai halála sem hoz változást, mert a szülők továbbra is egyéni gondjaikba merülve élnek körülötte. Iskolába is későn kezdik járattani, pedig a kislány csupa tudásszomj. Az apa lassan kikopik a gyárból, ahol lakatosként dolgozott, már csak az ivásnak él, szíve tönkre megy, míg végül egy roham megöli.

Szatmáriné — mivel a mindennapi megszerzéséhez segítségre van szüksége — kiveszi lányát az iskolából, aki még tizenhétéves korára sem jutott el a nyolc általános elvégzéséig. Most már neki sincs kedve a tanuláshoz, a sok mulasztás hiányossá tette tudását, szegyenkezik a nála jóval többet tudó társai előtt.

Anna tizennyolcadik évében van, amikor először hiszi magáról, hogy szerelmes. A fiú azonban nem elégíti ki szeretetvágyát, csak egyet akar, s hogy célját nem éri el a tapasztalatlan, kedveskedésre éhes lánynál, az a véletlen műve. Anna csalódását is, éppen úgy, mint szerelmének kezdetét, anyja nélkül éli meg, nincs irányítója, nincs mellette az anyai bölcsesség, ami eligazítaná.

A sorsdöntő változást a fiatal lány életében az anya új házassága hozza meg. A mostohaapa kerülgetni kezdi Annát, s anyja, hogy lányát eltávolítsa a háztól, nagynénjéhez adja Pestre, ahol az a szövőgyárban keres számára munkát. A lány, aki most a rend világába került, nem érzi magát egészen otthon az új környezetben, özvegy nagynénje szigorú erkölcsisége mögött nem látja a szenvedő asszonyt, védelmező jóságát irigységnek képzeli, amivel meg akarja fosztani őt az élet minden örömétől. Ez konok dacot vált ki belőle és nénje elleniségévé teszi.

A gyárban Anna megismerkedik Kolos Istvánnal, a „szívdöglesztő” agglegény-nyel, aki az életének csak kellemes oldalát igyekszik meglátni és menekül mindentől, ami megszokott kényelme helyett gondolkodásra, áldozatvállalásra kényszerítené. A még mindig tapasztalatlan fiatal lány az első szép szavakra behódol a fiúnak, elköltözik miatta a nagynénjétől s éli a házasságkötésben reménykedő, szerelmében minden odaadásra kész leányasszony életét.

Kolos végül is megcsalja Annát, hogy megszabaduljon tőle. Ez sikerül is neki, mert Annát annyira lesújtja, kiábrán-

dulttá teszi a becsapottság érzése, hogy többé nem áll szóba a fiúval.

A befejező részben Anna, Madarász Sanyi személyében új ismerettségre tesz szert. Sanyi értékes ember, igaz barát-ként közeledik Annához. Ezt az új, még alig csírázó szerelmet csillantja fel az író, a lány gondolkodása, élete helyes irányba való terelődésének eszközeként a történet végén.

Hogy jó könyv-e Bihari Klára regénye? — Erdemes-e olvasásával tölteni a hosszú órákat, amíg a vaskos könyv utolsó oldalához érünk? — Elég e a kellemesen szórakoztató „olvasmányosság” arra, hogy ne sajnáljuk az időt, amit a műre fordítottunk?

A fiatalság bizonyára örömmel forgatja a „Holnap” lapjait, s élvezettel merül el a szerelmi bonyodalmak tagolásában. Véleményünk szerint azonban túlságosan részletező Anna, Pistával és Kolossal megélt élményeinek leírása, de nemcsak ezekre, hanem az egész műre vonatkoztatva igaz, hogy kevesebb több lett volna. Nagyon erőltetettnek érezzük a Major-család életéről szóló rész beiktatását, amelyet külön regényben kellett volna Bihari Klárának megírni. A belső összefüggés teljes hiánya miatt e felesleges kitérő úntatja és türelmetlenné teszi az olvasót.

Végül Bihari Klára regényét nem érezzük elég mainak sem, mert Anna sorsának alakulásában mindenütt a szerelmet teszi döntővé. A ma asszonya számára a felemelkedés, az élet értelmének megtalálása nem csupán a férfi által lehetséges.

CAREL CAPEK:

METEOR

Egy repülőgép utasa lángolva zuhan le a magasból a földre, összeégve, és felismerhetetlenül. Papírjai is elégték, néhány napig él még, de beszélni nem tud, meghal, mielőtt kilétere világosság derülne. S itt következik a capeki bravúr: a három ember, aki az orvosokon kívül közel kerül a beteghez, megpróbál magyarázatot találni a szerencsétlenségre, ki-ki a saját világnézete, érzelmi beállítottsága szerint. Ők hárman: az apáca, a

látnok és a költő —, akik személyiségük legmélyebb pontján kicsit rokonok is — egy-egy jellemet, sorsot képzelnek bele a szorosan összecsavart mullpólya mögött még lélegző emberi testbe.

Hogy melyik hihetőbb? — Az apáca álmodik s álmában beszélni hallja az ismeretlent... Az „x-eset” élete történetét mondja el, azt az életet, amelynek leglényegesebb magyarázója a gyermeki magány, az anyátlanság. „Sohasem ismerhet-